

तदेवम् ॥ नोति ॥ वयमतकुलीना ज्ञातयः ॥ चात्मानिदेश्याश्च न भवामः ॥ अतोऽस्मद्राज्यजिघृक्षाभावान्नास्माद्युगहातोऽनेनकार्यः किंतु निजराज्यमेव स्वलातिनिरास
मस्मन्मुखेन संपाद्य लक्षति तदाह ॥ राज्यकांक्षीति ॥ अतो नोपजीव्यविरोधं करिष्यति ॥ ननु मूर्खेस्तमः प्रधानत्वाद्वाक्षसैः कथमेवं विचारकरणमत आह ॥ पंडिता इति ॥
पर्यालोचनपूर्वमनुष्ठयनिश्चयसमर्थाः पंडितास्ते सर्वत्र भविष्यंत्येव ॥ एवं चैकजन्यत्वेऽपि यथा कुंभकर्णोऽतितामसः रावणश्चातिराजसः एवमयमतिसात्त्विकतयैवं
विचारशील इति भावः ॥ उपसंहरति ॥ तस्मादिति ॥ १३ ॥ उक्तहेत्वनुवादपूर्वग्राह्यत्वमुपसंहरति ॥ अव्यग्रा इति सार्धेन ॥ ते ज्ञातयोऽव्यग्राः अनाकुलाः निश्चयवन्त इति
यावत् ॥ प्रहृष्टाः अन्योन्यं संतुष्टाश्च सौभ्रात्रासंगताः परस्परमिलिता भविष्यंति इति सर्वलोकप्रसिद्धं तेभ्योन्येतु उक्तविपरीता इति प्रागुक्तरीत्या पापमूलराज्यलोभादिना भे

नवयंतकुलीनाश्च राज्यकांक्षीचराक्षसः ॥ पंडिता हि भविष्यंति तस्माद्वात्यो विभीषणः ॥ १३ ॥ अव्यग्राश्च प्रहृष्टाश्च ते भविष्यंति संग
ताः ॥ प्रणादश्च महानेषोऽन्योन्यस्य भयमागतं ॥ इति भेदं गमिष्यंति तस्मात्प्राप्तो विभीषणः ॥ १४ ॥ न सर्वे भ्रातरस्तात भवंति भरतोप
माः ॥ मद्दिधावापितुः पुत्राः सुहृदावाभवद्विधाः ॥ १५ ॥

दंगमिष्यंति ॥ ततो नंतरमस्य ज्ञातिवर्गस्य एष लोकप्रसिद्धः प्रणादो युद्धरूपकोलाह
लो भवति ॥ अन्योन्यस्यान्योन्यतो भयं चागतं भवतीति लोकस्थितिर्यतस्तस्मात् अयमेतावत्कालमनपगतसौभ्रात्रोऽपि केनचिन्निमित्तेनाद्यप्राप्तवैरः शरणमागतो ग्राह्य
एवेति कतकव्याख्या ॥ तीर्थस्तु नैषस्ततोऽस्येति पठित्वा ॥ अस्य भीतस्यैवैष महान्प्रणादः श्रूयतेऽतस्ततो बलवतो रावणादस्य विभीषणस्य भयमागतमिति आत्मत्राणार्थमाग
तः परिग्राह्य एवेत्यर्थः ॥ इतरन्तु प्राग्वदेव व्याख्येयमित्याह ॥ १४ ॥ ननु भरतादिवेतद्वेषादर्शनात् भ्रातृणामीदृशभेदा संभवो न आह ॥ न सर्वे इति ॥ राज्यादीच्छया प्राप्तसौ
भ्रात्रत्यागस्याभावो भरतादन्येन परमदुष्करः तेन पितृदत्तराज्यत्यागात् ॥ लक्ष्मणादेस्तु तदप्रसक्त्यानतदुक्तिः ॥ मद्दिधावापुत्राः सुखलिप्सया पितृवाक्यलंघनरहिताः ॥ सुहृदो
वा भवद्विधाः ॥ त्यक्त्वापि सर्वसौख्यं सर्वाकारेण सर्वबलेन सर्वयत्नेन च मित्रकार्यसाधकः सुहृत् परमदुर्लभ इति भावः ॥ अत्र भूतार्थकथनरूपत्वान्नात्मप्रशंसादोषो भगवतः ॥
स्वगुणाविक्रियादोषो नास्ति भूतार्थशंसन इति दंड्युक्तेः ॥ १५ ॥